

Grawer

731611

Inna nazwa zawodu: rytownik, mistrz stalowego rylca

Zadania i czynności

Podstawową czynnością wykonywaną przez grawera jest nanoszenie informacji graficznej na metale i niektóre materiały niemetalowe, jak kamienie półszlachetne, szkło, a ostatnio coraz częściej tworzywa sztuczne. Wszystkie te materiały są odporne i trudne w obróbce, dlatego grawer posługuje się w swej pracy specjalistyczną techniką. Polega ona na wykonaniu ozdobnych wzorów i kształtów (wkłęsłych lub wypukłych), drobnych rysunków czy napisów za pomocą takiego narzędzia, które powoduje skrawanie materiału albo jego gniecenie. Tym narzędziem jest – jak przed wiekami – stalowy rylec lub frez obracający się w maszynie grawerskiej. Odpowiednie działanie tymi narzędziami pozwala otrzymać dowolną głębokość rysunku, grubość linii – stąd obrazowe określenie, że klasyczne grawerstwo to rzeźbienie w metalu. Postęp techniczny ostatnich lat wprowadził do tego zawodu sterowanie cyfrowe procesami grawerowania oraz nowe narzędzia w postaci diamentowych frezów i promieni laserowych. Dokonał się w ten sposób prawdziwy przełom w tej starej profesji. Obok grawera zajmującego się tradycyjną obróbką mechaniczną powstało zupełnie nowe stanowisko pracy: grawer – operator urządzeń laserowych. Biegła znajomość komputerowych programów graficznych jest warunkiem wejścia do tego – elitarnego na razie – grona specjalistów. Znakowarki laserowe (tzw. blotery) pracują bezdotykowo. Wiązka promieni daje tak wysoką temperaturę, że powoduje powierzchniowe utlenianie materiału. Ogranicza to głębokość znakowania, a jednocześnie umożliwia zastosowanie do bardzo twardej stali czy tworzyw sztucznych, których nie można było grawerować tradycyjnymi metodami. Zakres prac grawerskich jest niezwykle szeroki ze względu na różnorodność materiałów i rodzaj zaspokajanych potrzeb. Od zdobienia biżuterii, pucharów czy luksusowej broni, wykonywania pięknych monogramów i herbów – po wyroby użytkowe oraz realizowanie różnorodnych zamówień ze strony przemysłu. Przykładem zastosowania tego rzemiosła w różnych dziedzinach przemysłu jest wykonywanie stempli, form i walców do cechowania, drukowania i przyozdabiania wyrobów pojedynczych i seryjnych. Stąd na przykład czekolada z napisem „Wedel”, oryginalna klamka do butów, opona z napisem „Stomil” – noszą znamiona roboty grawera. Za elitę wśród grawerów stempli metalowych do niedawna uchodzili rytownicy czcionek. Bez ich umiejętności nie do pomyślenia byłby rozkwit przemysłu poligraficznego i odlewnictwa czcionek. Grawerowali oni oryginały czcionek ze stali – od nich zależało piękno i precyzja liter drukarskich. Dzisiaj w dobie rozwoju komputerowych technik składu poligraficznego ta specjalizacja przechodzi do historii. Specjalnością sztuki grawerskiej jest wytwarzanie stempli do wytłaczania złożonych napisów i ornamentów na okładkach książek, na skórach i innych materiałach. Grawerstwo związane jest także z przemysłem tekstylnym (walce do drukowania tkanin), ceramicznym, chemicznym. Obecnie szczególne znaczenie ma wykonywanie form wtryskowych do odlewów z tworzyw sztucznych, coraz częściej stosowanych w życiu codziennym. Jeszcze inny rodzaj prac grawerskich to monety, medale, znaczki okolicznościowe, pieczęcie i datowniki. Nie sposób opowiedzieć o wszystkim, co jest wytworem grawerskiego fachu. Skarbiec na Jasnej Górze lub Muzeum Wojskowe dają najpełniejszy przegląd tej sztuki.